

Carl Henrik Fredriksson

Eurosedelns symboliska densitet

Vilka drömmar kan en akvedukt bära?

Vad symboliserar eurosedlarnas tomma arkitektur? Ett liknöjt "hit men inte längre"?

Om ett år kommer euron att vara den naturliga – och så småningom den enda – valutan i de flesta av EU:s nuvarande medlemsländer. Om man ser lite närmare på dessa europeiska sedlar och mynt förstår man vilka svårigheter som ännu återstår att övervinna när det i grunden ekonomiska europeiska projektet skall förvandlas till ett identitetsprojekt som kan förankras i européernas själar och liv.

På femeurosedeln syns en intetsägande viadukt byggd någonstans i och under det romerska imperiet. Betalar man med tioeurosedeln kommer man att kunna fästa blicken på en romersk valvbåge och en bro. På 200-sedeln ännu en viadukt ...

Här finns ingen Selma Lagerlöf, som genom sin skapelse Nils Holgerssons ögon kan blicka ut över ett väldefinierat och sammanhängande landskap. Här finns ingen Linné, som på en och samma gång kan förkroppsliga både nationell, vetenskaplig stolthet och den naturkänsla som betraktas som en av de främsta ingredienserna i den svenska folksjälen.

Var finns den europeiska identiteten i femeurosedelns diffusa akvedukt? Vad har den för känslomässig och symbolisk densitet? Vilka gemensamma drömmar kan den bära?

I den "lurviga" och ojämna, men ibland otuktat intressanta, finlandssvenska veckotidskriften *Ny tid* (6/2 2001) skriver den slovenske författaren och kulturvetaren Ales Debeljak om det *symboliska* underskott som präglar Europeiska unionen: "Europa efter Maastricht är ett land som inte har något födelseögonblick, inget öde, ingen självständighetskamp och, de facto, ingen självständighet ..."

Eller som Göran Greider uttrycker det i senaste numret av *Pockettidningen R*: "Den blåa EU-flaggan är märkligt tom. Under den har inga som helst folkliga strider för självständighet, demokrati eller sociala reformer utkämpats."

Till skillnad från Greider vill Debeljak emellertid inte ge slaget om en europeisk identitet förlorat. Utan förankring i en "stor berättelse" har det gemensamma Europa ingen hållbar framtid. Och denna framtid – denna stora berättelse – måste också de postkommunistiska länder som nu står på kö för att komma in i unionen vara med och forma. Också de kulturella erfarenheter och

identiteter som rumänerna, polackerna och slovenerna bygger sina liv på måste bli en del av "den samlande europeiska idén". Det handlar om att skapa en "symbolisk ordning som ger upphov till en centripetal kraft med en avmattande – men absolut inte helt blockerande – effekt på de centrifugala krafterna; det att man primärt identifierar sig som polack, tysk, katalan, kroat, skotte eller italienare". Det handlar om att man kan ha, har och måste ha "multipla lojaliteter".

En av utgångspunkterna i Ales Debeljaks essä är alltså att det han kallar västeuropeiska fördomar och en övertro på ekonomismens integrerande effekter kommer att ställa till enorma problem då EU utvidgas österut. För Régis Debray, vars skeptiska invändningar mot visionerna om ett starkt *politiskt* Europa vi publicerar på nästa sida, är tvärtom de små ekonomiska stegen just det som Europas medborgare mäktar med. Europa som frihandelszon. Varje försök att "gå ett steg längre" kommer att leda till stora besvikelser.

Är det detta som eurosedlarnas tomma arkitektur symboliserar: ett liknöjt "hit men inte längre"?

Om förra numret av *Ord&Bild* – med Joschka Fischers tal om federationen och Manuel Castells modell för byggandet av en europeisk identitet – representerade viljan till en mer långtgående integration, är rörelsen i detta nummer den motsatta.

Det skall inte vara lätt att få sina åsikter motståndslöst bekräftade i *Ord&Bild*.

Published 2001-03-01
Original in Swedish
Contribution by Ord&Bild
© Ord&Bild